

THORDAY ATTILA:

A szerző a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karán a Lelkipásztorkodástani tanszék vezetője.

HITTAN- ÉS ETIKAOKTATÁS A MAGYARORSZÁGI ISKOLÁKBAN (KÜLDETÉS, LEHETŐSÉGEK, KORLÁTOK)

TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK

A magyar közoktatás történetében a *Ratio Educationis* 1777-es megjelenéséig külön tantárgyként nem szerepelt a hit- és erkölcsstan, hanem az egyes tárgyak tanítása közben természetes módon szerepelt. Az 1806-ban bevezetett második *Ratio Educationis* már heti két órában írta elő az erkölcsstant is magába foglaló *hittan* tantárgyként való oktatását mind az állami, mind az egyházi gimnáziumokban.¹ Ez a rendszer közel másfél évszázadon át tartott.

Az 1948-as ateista-kommunista hatalomátvétel egyik legelső lépése az egyházi iskolák államosítása,² valamint az iskolaszervezet egységesen 8+4 osztályossá alakítása volt. 1950-től 40 éven át gyakorlatilag szünetelt az iskolai hitoktatás, az etika-oktatást pedig nem vezették be, így két nemzedéknyi fiatal semmilyen valláserkölcsei ismeretet nem kapott. A templomok falai közé visszaszorított hitoktatás a kisiskolások (6-9 évesek) mindössze 5-10%-át, a felső tagozatosok (10-13 évesek) 3-5%-át, a középiskolásoknak alig 1%-át érte el.

Az 1989-es politikai rendszerváltást követően a közoktatás rendszerét ismét átrendezték, és lehetőség adódott 4+8 vagy 6+6 vagy 8+4 osztályos iskolarendszerre átállni, amelynek végén a diákok szakmunkás-bizonyítványt vagy érettségi bizonyítványt kapnak.

A STATISZTIKAI ADATOK TÜKRÉBEN

A 2000-ben történt, mindenre kiterjedő, országos felmérés szerint Magyarország össznépeessége 10,2 millió fő, akiknek 56%-a vallotta magát katolikusnak, 23%-a reformátusnak és 3%-a evangélikusnak. A kisebb keresztény felekezetek és más vallási csoportok hitoktatásával e tanulmányunkban nem kívánunk foglalkozni.

A HITOKTATÁS JELEN HELYZETE

EGYHÁZI ISKOLÁK

Minden tanuló számára *kötelező hitoktatás* csak egyházi fenntartású iskolákban van, azokban minden évfolyamon heti két órában.

A közoktatásban mindhárom történelmi egyház jelentős szerepet vállal. Az elmúlt évi (2003-as) adatok a következők:

A Magyar Katolikus Egyház fenntartásában 100 általános iskola (összesen 27.000 tanuló), 55 gimnázium (15.700 tanuló), 37 szakképző intézmény (1800 tanuló) működik, mindösszesen 44.500 tanulóval. A katolikus intézményekben 264 „egyházi személy” (szerzetes, szerzetesnő, pap) tanít, akiknek kb. fele hittanár.³

A Református Egyház 47 általános és 29 középiskolát tart fenn (összesen 22.000 tanuló). Ezen iskolákban a hittan/vallástan októatóinak 90%-a a helyi gyülekezet lelkésze.⁴ A Magyarországi Evangélikus Egyház 7 általános iskolát (2400 tanuló), és 12 középiskolát (6000 tanuló) működtet.⁵

¹ A főállású, állami fizetésben részesülő hittanárok státuszát 1882-ben alapítják; akkor Budapesten 75 pap (Regnum Marianum) és 100 világi hittanárt számoltak.

² A vallásszabadság látszatának fenntartására nyolc katolikus gimnáziumot meghagytak.

³ A Katolikus Pedagógiai, Szervezési és Továbbképzési Intézet adatközlése alapján.

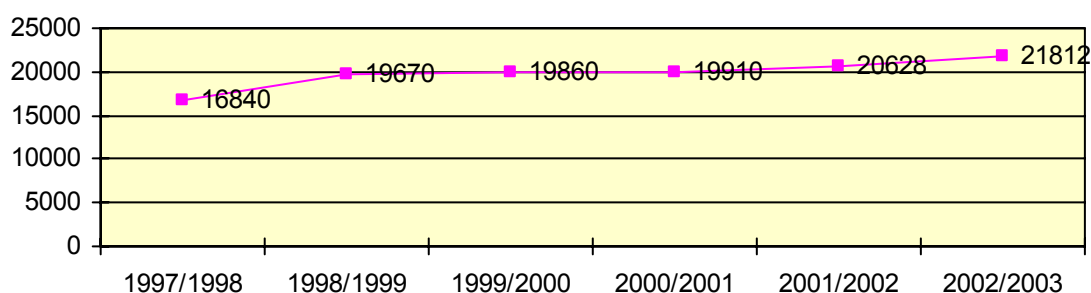
⁴ Adatok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Oktatásügyi Irodájától.

ÖNKORMÁNYZATI ISKOLÁK ÉS PLÉBÁNIÁK

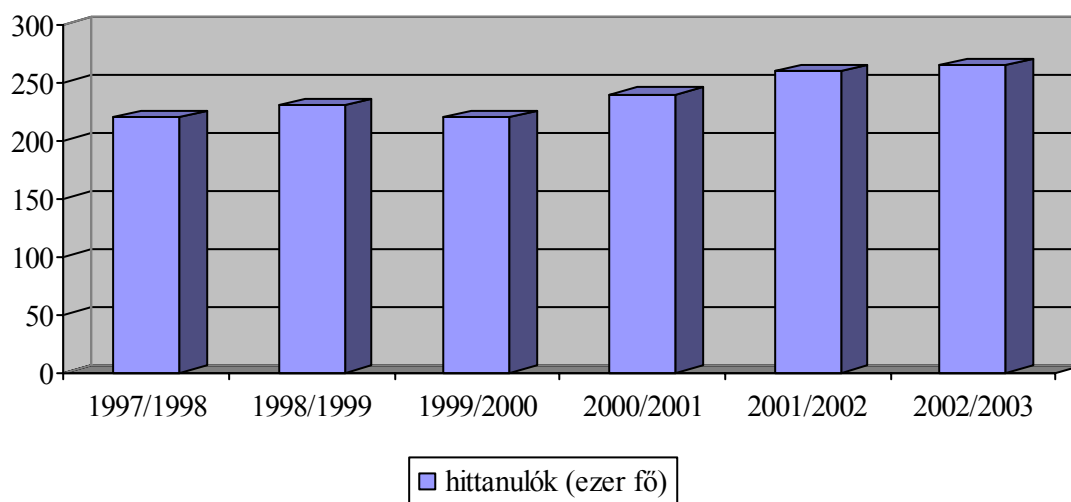
Felekezeti hitoktatás *fakultatív* módon létezik az önkormányzati vagy alapítványi fenntartású iskolákban, általában heti egy órában, a tanítás előtt, kora reggel vagy tanítás után, délután.⁶ A hittanórák megközelítően kétharmad részben az iskola épületében, egyharmad részben a plébániai hittantermekben folyik.

A katolikus hittancsoportok száma az elmúlt években jelentősen növekedett, melyet az alábbi grafikonnal szemléltetünk:⁷

A plébániai és önkormányzati iskolákban működő katolikus hittancsoportok számának alakulása 1997-től napjainkig

A plébániákon és az önkormányzati iskolákban katolikus hitoktatásban részesülők számának változása 1997-től napjainkig

Az elmúlt tanévben összesen 20.800 katolikus hittancsoport működött (19.500 plébánián/általános iskolában és kb. 1300 plébánián/középiszkolában, átlag 13 fővel, vagyis 270.400 diák részesült katolikus hitoktatásban.⁸ Ha ehhez hozzáadjuk az egyházi iskolákban hitoktatásban részesültek mintegy 44.500-es létszámát, akkor elmondhatjuk, hogy 290.000 iskoláskorú vesz részt

⁵ Az Evangélikus Egyház Oktatási főosztályának adatközlése alapján.

⁶ Mindössze néhány iskola esete ismeretes, ahol a hittanra jelentkezők nagy száma az iskola vezetése lehetőséget adott az órarendbe illesztett felekezet szerinti hitoktatásra.

⁷ A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Püspökkari Titkárságának adatközlése alapján.

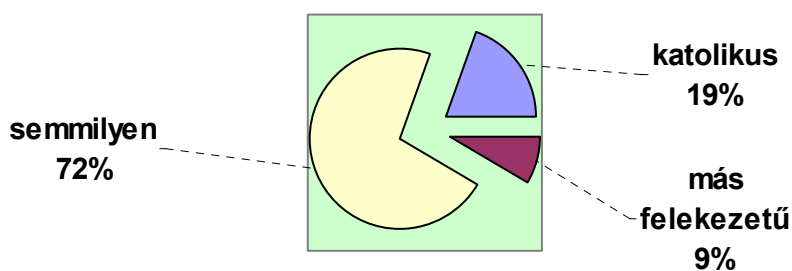
⁸ Az Országos Hitoktatási Bizottság adatközlése alapján.

katolikus hitoktatásban,⁹ és becslésünk szerint mintegy 130.000 fő más felekezet hitoktatásán. Összesen ez 420.000 fő, ami az iskoláskorú magyar népességnek (1.480.000) mintegy 28%-a.

katolikus hittanosok száma		
	plébánián vagy önkormányzati iskolában	egyházi iskolában
6-14 éves	255.400 fő	27.700 fő
14-18 éves	15.000 fő	16.800 fő

református és evangélikus hittanosok száma		
	parókián vagy önkormányzati iskolában	egyházi iskolában
6-14 éves	100.000 fő	15.600 fő
14-18 éves	8.000 fő	13.800 fő

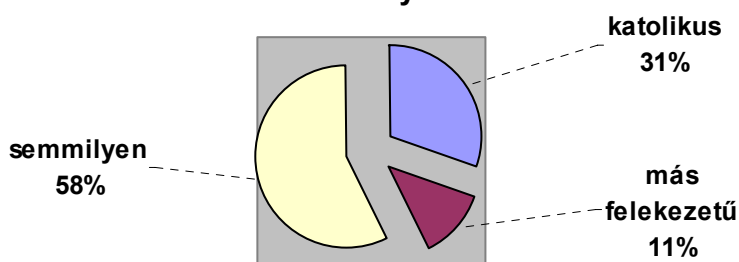
**Az iskolás korúak
hitoktatásban való részesedésének aránya**

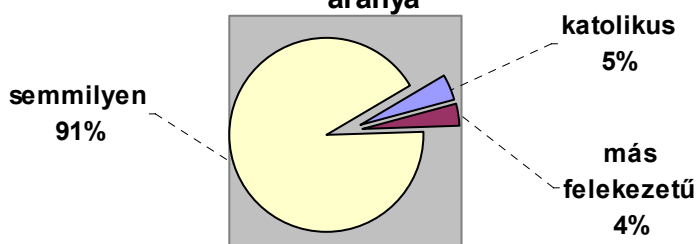
Más százalékos eredményre jutunk azonban, ha a korosztályi eloszlásra is odafigyelünk. Országos statisztikai adatok szerint a 6-14 éves korúak 930 ezren, míg a 14-18 éves korúak 550 ezren élnek hazánkban. Ezek közül felekezeti hitoktatásban az általános iskolások nagyobb, míg a középiskolások csak elenyésző számban vesznek részt. Ezt szemlélteti az alábbi diagram:

⁹ Mivel feltételezhető, hogy akik egyházi iskolában órakeretben tanulnak hittant, azoknak kb. fele a plébánián is részt vesznek valamely katekézis foglalkozáson, így – a duplán beszámítás elkerülése végett – az összegzésben 20.000-rel kevesebbet írtunk.

A 6-14 évesek hitoktatásban való részvételének aránya

A 14-18 évesek hitoktatásban való részvételének aránya

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az 1989-es politikai rendszerváltás óta a hitoktatásban résztvevő iskoláskorúak száma mintegy háromszorosára emelkedett, és kissé továbbra is növekszik.

Kevésbé biztató viszont a korosztálonkénti arány alakulása: kitűnik, hogy míg a 6-14 éves korban az önkormányzati iskolákban és a plébánián/parókián folyó hitoktatás a korosztály 42%-át érinti, addig a 14-18 éveseknek csak 9%-át, s ez utóbbiak nagyrészt az egyházi iskolák diákjai.

A felekezeti megoszlást megfigyelve szembevetendő, hogy a katolikus hittanosok százalékos aránya a 6-14 éves korosztályban nagyobb, míg a 14-18 éveseknél kisebb, vagyis míg katolikus hittanosaink létszáma 1/6-ra csökkennek (31%-ról 5%-ra), addig a protestáns felekezetek hittanosai „csak” 1/3-ra (11%-ról 4%-ra) esnek vissza. Ez utóbbi a református és főleg az evangélikus középiskolák relatív nagyobb számának is betudható.

A HITTANÁR-KÉPZÉS JELEN HELYZETE

A Magyar Akkreditációs Bizottság által elismert

egyetemi diplomát kiadó intézmények (10-18 évesek oktatására) a következők:

Intézmény	képzés helyszíne	Az elmúlt évben (2003) végzetek (kerekített) létszáma	Az elmúlt évtizedben (1993-2003) végzetek (kerekített) összlétszáma
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar	Bp. - Szeged	35	300
Károli Gáspár Református Egyetem, Hittudományi Kar	Bp.	15	100
Debreceni Református Hittudományi Egyetem	Debrecen, Szeged	15	65
Evangélikus Hittudományi Egyetem	Bp.	5	20

Főiskolai szintű képzés működik (6-14 évesek oktatására jogosító diplomát adva):

Intézmény	képzés helyszíne	Az elmúlt évben (2003) végzetek (kerekített) létszáma	Az elmúlt évtizedben (1993-2003) végzetek (kerekített) összlétszáma
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Levelező Tagozat	Bp.	100	1000
Apor Vilmos Tanítóképző Főiskola	Zsámbék, Budapest	50	400
Szegedi Hittudományi Főiskola nappali és levelező	Szeged	50	400
Pécsi Hittudományi Főiskola	Pécs	10	100
Egri Hittudományi Főiskola	Eger, Vác	40	280
Győri Hittudományi Főiskola	Szombathely	10	40
Nyíregyházi Görög Katolikus Főiskola	Nyíregyháza	30	300
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola	Veszprém	10	300
Vitéz János Katolikus Tanítóképző Főiskola	Esztergom	10	50
Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kara	Nagykőrös	180	800
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola	Debrecen	10	70
Evangélikus Hittudományi Egyetem Főiskolai Karok	Nyíregyháza, Győr, Kaposvár	40	230

Az adatokat összesítve megállapíthatjuk, hogy 485 egyetemi és 3970 főiskolai diplomával rendelkező hittanár végzett az elmúlt évtizedben, akiknek közel háromnegyede (3270 fő) katolikus.

Továbbá az elmúlt másfél évtizedben a Magyar Akkreditációs Bizottság által nem elismert hitoktatói tanfolyamok az ország majd minden nagyobb városában voltak (néhol felekezetek szerint

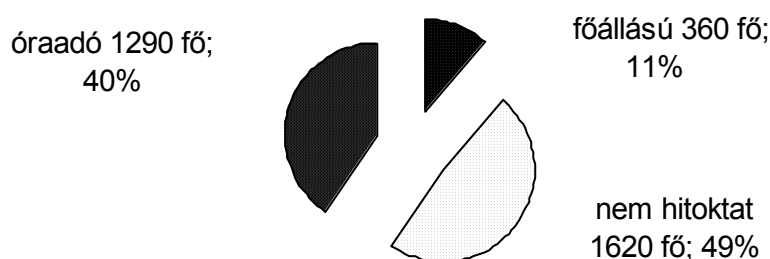
párhuzamosan), de ezek sorjában megszűnnek. Az általában 3 éves tanfolyamot közel 15 helyszínen kb. 3000-en végezték el, akiknek 20%-a, vagyis kb. 600-an, később akkreditált diplomát szereztek, s így létszámuk a fenti táblázatokban szerepelnek.

A HITTANÁROK FOGLALKOZTATÁSA ÉS ELISMERTSÉGE

A katolikus hittanárok munkaadója az illetékes Egyházmegyei Hatóság. Az illetékes plébános felterjesztése alapján évente kapják meg a *missio canonica*-t. Fizetésüket a „hitéleti képzés” keretében az egyházmegyei központból kapják,¹⁰ amely célra az állami költségvetés biztosít keretet.¹¹

Főállású hittanárként viszonylag kevesen tudtak elhelyezkedni (országos összesítés alapján: kb. 360 fő),¹² míg óraadóként igen sokan (összesen kb. 1300-an)¹³ végeznek pótolhatatlan szolgálatot az egyház és az egész magyar társadalom javára.

Diplomás, katolikus hittanárok foglalkoztatási aránya

Tekintve, hogy mindössze 3270 diplomával rendelkező hittanára van a Magyar Katolikus Egyháznak, örvendetes látni, hogy nagy részének lehetősége van tudását az egyházban kamatoztatni.¹⁴

A HITTANÁROK JÖVŐJE

Hogyan tovább? A következő években diplomázók egyházi alkalmazása korlátozott: mivel újabb főállású munkakörök létesítése nem várható, és az ott alkalmazottak átlagéletkora fiatal, az újonnan végzők csak a mintegy 200 szakképesítés nélkül hitoktató helyébe léphetnek óraadói megbízással. Mindezek alapján szükségszerű, hogy a világiak olyan szakmával rendelkezzenek, amely megélhetésüket alapvetően biztosítja, s így egyházi alkalmazásuk számukra nem egzisztenciális kérdés. Az így elnyert belső szabadság szolgálatuk hitelességét erősíti. Tekintve, hogy az iskolában folyó hitoktatás fakultatív, s így csak kislétszámú és kevés csoportban, szakkörszerűen folyhat az oktatás, másrészt a hitre nevelés amúgy is pedagógiai tevékenység, legszerencsésebb, ha ezt – egyházuk megbízása alapján – keresztény pedagógusok végzik. Tehát elengedhetetlennek látszik, hogy a továbbiakban mindent megtegyünk annak érdekében, hogy a

¹⁰ Jelenleg bruttó 900-1200 Ft/tanóra, a szakképesítéstől (diplomától) függően.

¹¹ Az 1950-ben államosított (egyházi) ingatlanokat egy 1991-ben hatályba lépett törvény szerint vissza kell adni jogos tulajdonosának. Az egyházak a korábbi ingatlanok egy kisebb részét visszaigényelték, a többinek felbecsült értékéből képzett kamatokat „járulék” címen évente kapják meg. A magyarországi egyházak anyagi gazdálkodása e „járulékból”, a SzJA felajánlott 1%-ból valamint a hívek adományaiból valósul meg.

¹² Néhány egyházmegye adata: Pécs: 49, Nyíregyháza: 33, Eger: 81, Szeged: 19, Szombathely: 64, Székesfehérvár 30, Veszprém: 45, Győr: 93 (forrás: *Konferencia a hittanárképzés mai helyzetéről és feladatairól*, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Bp., 2003. május 29-én).

¹³ Néhány egyházmegye adata: Pécs: 218, Nyíregyháza: 61, Eger: 240, Szeged: 157, Szombathely: 71, Székesfehérvár 110, Veszprém: 66, Győr: 85 (forrás: *Konferencia a hittanárképzés mai helyzetéről és feladatairól*).

¹⁴ Az igazsághoz tartozik, hogy az óraadók között még mindig országosan több, mint 200-an vannak, akik képesítés nélkül végzik a hitoktatást.

hittanárok kétszakos tanárképzés keretében olyan diplomához jussanak, amivel világi szaktárgyak alapján a nevelői testület elismert tagjai, és közalkalmazottként szerény megélhetésük biztosított.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Az elmúlt évtized politikai változásai lehetővé tették, hogy a hazánkat körülvevő országok nagy részében olyan tanügyi reform látott napvilágot, amely a közoktatás részévé tette a felekezeti hittant vagy annak alternatívájaként az etika tantárgyat. Erre vagy arra beiratkozni minden év elején kell: kisiskolásoknál a szülők feladata, a nagyobbak maguk is megválaszthatják, de év közben váltani nem lehet. A tanárokat az egyház delegálja, de a tantestület teljes jogú tagjai; fizetésüket az államtól kapják a tanári bértáblának megfelelően.

A kötelezően választható, osztálybontásban folyó oktatás következtében Szlovákiában, Romániában, Horvátországban és Szerbia-Montenegróban minden 6-16 éves ill. 6-14 éves iskolás legalább heti egy órában vallás-erkölcsi ismereteket kap.

Pozitívumként értékelhető, hogy a gyerekek és serdülők többsége ily módon a felekezeti hittant választja,¹⁵ és a többiek is rendszerezett ismereteket kapnak erkölcsi kérdésekről. Sajnálatos viszont, hogy az iskolában megszervezett felekezeti hitoktatás miatt a plébániai katekézis jelentősen visszaszorult annak ellenére, hogy sajátos céljai miatt erre is nagy szükség volna (Ld. *Katekézis Általános Direktóriuma* irányelveit, pl. KÁD 73-76).

AZ ETIKA MINT TANTÁRGY

*„Miért legyek én tisztességes? Kiterítenek úgyis!
Miért ne legyek tisztességes! Kiterítenek úgyis!” (József Attila)*

AZ ETIKAOKTATÁS TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁSA

A *Nemzeti Alaptanterv* 1997-ben elfogadott változata általános célkitűzésnek tartja: *„Az erkölcsi nevelésnek át kell hatnia az iskolai élet egészét. A tanulónak meg kell ismernie a jó és rossz fogalmát: a cselekedeteket normákhoz kell mérnie.”* Ennek megfelelően a Magyar Közlöny 2000/95/II. számában olvasható a közoktatásban bevezetendő új tárgyak leírása. Eszerint a 7. évfolyamon, évi 37 órában „Ember- és társadalomismeret, etika”, míg a 11. évfolyamon szintén 37 órában, vagyis heti egy órában bevezetésre kerül az ún. „Emberismeret és etika” tantárgy. E foglalkozások a személyiségfejlesztést és az erkölcsi érzék kiművelését tűzik ki célul.

A jelen oktatáspolitiká ugyan az Orbán-kormány idején kidolgozott Kerettantervet fakultatívvá tette (s ezzel újabb bizonytalanságot teremtett), de nem mondott le arról, hogy az „emberismeret” műveltségi terület oktatását kötelezővé tegye. Tehát a 2003/04-es tanévtől minden közoktatási feladatot felvállaló (önkormányzati, egyházi, alapítványi) iskola helyi tantervébe, ha nem is került be az etika mint tantárgy, a Magyar Közlönyben megjelent „műveltségi területek” témaköröket mégis köteles beépíteni. Egyházi iskoláink természetesen ki tudják mutatni, hogy mindezeket a hittanóra keretében tárgyalják. Más iskolák, amelyek szintén nem vezették be az „emberismeret és etika” tantárgyat, a felsorolt „műveltségi területek” oktatását a történelem, a biológia vagy az osztályfőnöki órák keretébe sorolják.

Bár Orbán Viktor „A vidék lelke az egyház” című konferencián 2001-ben fölvetette annak lehetőségét, hogy az etika és a felekezeti hittan kötelezően választható tárgyként épüljön be a közoktatás egészébe, a jelen oktatáspolitiká szándéka szerint az „etika” nem a felekezeti hittan alternatívájaként szerepel, hanem minden tanuló számára kötelező tantárgy.

---

¹⁵ A Szlovákiai Magyar Hitoktatási Központból kapott adatok szerint a 600.000 alapiskolát járó (6-14 éves korú) diák közül 500.000 felekezeti hittanon vesz részt. Szlovákiában tehát (százalékosan) közel kétszer annyian (83 %) vesznek részt felekezeti hitoktatáson, mint hazánkban, ahol ez a szám 42%!

AZ ETIKATANÁROK KÉPZÉSE

A felmenő rendszerben bevezetésre kerülő etika tantárgy oktatásával egyenlőre a tantestület bármely pedagógusa megbízható, de az Oktatási Minisztérium tervei szerint a 2006-os tanévtől csak az etikatanár szakos diplomával rendelkező pedagógus. Etikatanárok képzése a 2001/02-es tanévben kezdődött. Elsőként a Veszprémi Egyetemnek sikerült akkreditáltatni és beindítani az etikatanári alapszakot, majd a Sapientia Főiskolának a tanárok szakirányú továbbképzését. A 2004/05-ös tanévtől már a Szegedi Hittudományi Főiskolán és a (Zsámbékról Vácra átköltözött) Apor Vilmos Főiskolán is beindul a tanárok szakirányú továbbképzése (4 félév, levelező tagozat). Továbbá a PPKE Hittudományi Kara is tervbe vette az etikatanár szak meghirdetését abból a megfontolásból, hogy az iskolákban olyan etikatanárookra van szükség, akik személyesen elkötelezettek az örök emberi értékek továbbadásában. Ily módon a hittanári szakkal párosítva alapszakként is, és a már hittanári diplomával rendelkezők részére pedig szakirányú továbbképzésként is érdemes volna akkreditáltatni az etikatanár szakot.

A néhány évszázados protestáns tradíció nagy hangsúlyt helyez az erkölcsi nevelésre, s a nyugat-európai országokban sokhelyütt kiveszik részüket az iskolai etika-oktatásban, pl. evangélikus teológiai karokon folyik etikatanár-képzés. A magyarországi református és az evangélikus egyház felsőoktatási intézményeiben viszont egyelőre nem indítottak etikatanár-képzést. Felelős vezetők állásfoglalása szerint gyakorlati okokból inkább minden energiájukat a hitoktatás mind eredményesebb végzésére fektetik.

A TANKÖNYVEK HELYZETE

A közoktatás el nem képzelhető megfelelő tankönyvek nélkül. A felekezeti hitoktatást segítő tankönyveknek több sorozata látott napvilágot.¹⁶ Újdonság annyi, hogy felismerve az egyházi fenntartású iskolákban folyó hitoktatás sajátos jellegét, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia a közeljövőben pályázati kiírást tesz közzé, ami szempontokat ad egy korszerű, heti két órában, iskolai keretek között tanítható hittankönyv-sorozat megírására.

Az „Ember- és társadalomismeret, etika” témakörében a 90-es években már jelentek meg tanulmánykötetek,¹⁷ amelyek előkészítették az utat az idén bevezetésre került új tantárgy kísérleti oktatásához. Jelenleg sokféle szemléletű és tematikájú könyv közül választhat a szaktanár,¹⁸ néhányukhoz tanári segédkönyv is készült.¹⁹ Célszerű az audiovizuális ismerethordozók használata, mert komplexebbé teszi a tanulók ismereteit, érdekesebb, sokszínűbb és hitelesebb megközelítést nyújtanak egy-egy esettanulmány feldolgozásakor.²⁰ Katolikus szemmel két kötetre hívom fel a figyelmet, melyek jól használhatók mind a hittanórák keretében, mind az etika tanórák során.

- Az *Emberismeret és Etika* című kötet tizenegy neves magyar teológus munkája, melyet a kerettanterv útmutatása szerint az évi óraszámnak megfelelően 37 fejezetbe rendezett a szerkesztő, Berán Ferenc.²¹

¹⁶ Erről lásd Bernolák Éva: *Hittansztori?*, Egyházfórum, Bp. 1994.

¹⁷ Pl. Kamarás István: *Íme, az ember*, Oktatáskutató Intézet, Edukáció Könyvkiadó, Bp. 1990; Uő.: *Emberkép – embertan. Tanulmányok, esszék*, Szent Gellért Egyházi Kiadó 1993.

¹⁸ Bohár András: *Antropológiai és etikai vázlatok*, Helikon, Bp. 1999. Dörömbözi János: *Erkölcsei alapismeretek*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2001. Göncöl Enikő: *Én és a többiek. Társadalomismeret*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1999.

A Közoktatási Modernizációs Közalapítvány (KOMA) az „etika-emberismeret” modulterv fejlesztésére 2000. decemberében kiírt pályázatára 91 pályázat érkezett, amelyből 50-et jutalmazásra méltónak találtak (ld. *Új Pedagógiai Szemle*, 2001. decemberi szám).

¹⁹ Falus Katalin – Jakab György: *Erkölcsei és jog. Ember- és társadalomismereti tankönyv*, AKG Kiadó, Bp. 1999. Lányi András – Jakab György: *Erkölcsei esettanulmányok*, AKG Kiadó Bp. 1999.

²⁰ Ugyanakkor e tantárgy lehetőséget ad arra is, hogy a tömegkommunikáció és a modern információhordozók által megjelenő veszélyekre felhívjuk a diákok figyelmét (ti. manipulálnak, illetve kritika nélküli befogadásra, fogyasztásra szoktatnak).

²¹ Szent István Társulat, Bp. 2002, 246 oldal.

- A másik könyv Carlo Fiore, olasz szalézi munkája, aki kifejezetten a fiatalok világára koncentrálva és igazán élvezetes stílusban mutatja be az őket érintő etikai kérdéseket.²²

A HITOKTATÁS ÉS ETIKAOKTATÁS JELEN HELYZETÉNEK ÉRTÉKELÉSE ÉS A JÖVŐKÉP

Hazánkban tehát sajátos helyzet alakult ki: a környező országokkal szemben a felekezeti hittan nem vált kötelezően választott iskolai tantárggyá, hanem továbbra is csak kevesen vesznek részt rajta (6-14 évesek 42%-a, 14-18 évesek 9%-a, vagyis az iskolások összességét tekintve 29%). Ráadásul a hittant ill. katekézist nem választók (58% ill. 91%, összességben 71%) semmi rendszerezett valláserkölcsei ismerethez nem jutnak. Ezek után izgalommal vegyes aggódással tekintünk a jövőbe:

- Az elmúlt másfél évtizedben kiépült a katolikus közoktatás intézményrendszere. Iskoláink színvonala máris kiemelkedik az országos átlagból. Vajon megtartható-e ez a pozitív tendencia, hogy a magyar iskolaügynek meghatározó tényezőjévé váljanak az egyházi iskolák?
- Mitévők legyünk annak érdekében, hogy az iskolai vallásoktatás és a plébániai katekézis kiegészítse egymást, valamint hogy a serdülők mind nagyobb számban bekapcsolódjanak a plébániák katekézis-foglalkozásaiba?
- Vajon milyen eredményt hoz a mindössze két évfolyamon bevezetésre kerülő, és minden tanuló számára kötelező iskolai tantárgy, az „emberismeret és etika”? Be tudnak-e kapcsolódni annak oktatásába a felnövekvő fiatalságot felelősséget vállaló katolikus pedagógusok?

AZ ETIKAOKTATÁS BEVEZETÉSÉVEL KAPCSOLATOS IRODALOM

Beran Ferenc: „Az etikaoktatás kérdései”, *Vigilia*, 2003/5.

Bugnyár Zoltán: „Erkölc, egyén, közösség”, *Új Pedagógiai Szemle*, 1999 július-augusztus.

Falus Katalin – Jakab György: „Erkölcsei nevelés – etikaoktatás”, *Új Pedagógiai Szemle*, 2002 július-augusztus.

Falus Katalin: „Az emberismeret és etika tantárgy hazai helyzetéről a nemzetközi tapasztalatok tükrében”, *Új Pedagógiai Szemle*, 2002 július-augusztus.

Falus Katalin: „Új kiadványok az etikaoktatáshoz”, *Új Pedagógiai Szemle*, 1999 július-augusztus.

Földes Petra: „Tanárok az emberismeret és etika tanításáról”, *Új Pedagógiai Szemle*, 2002 július-augusztus.

Homor Tivadar: „Hogyan tanítom az etikát?”, *Új Pedagógiai Szemle*, 2002 július-augusztus.

Homor Tivadar: „Tanítási program, Kamarás István *Erkölcstan* 11. évfolyam című tankönyvéhez, *Az etikatanítás gyakorlata, Tantárgy-pedagógiai műhelytanulmányok*, Krónika Nova, Bp. 2003, 145-172.

Kamarás István: „Emberismeret: kihívás és lehetőség keresztény iskolák számára”, *Vigilia*, 2003/5.

Kamarás István: „Emberismeret és etikai tantervek”, *Az etikatanítás gyakorlata, Tantárgy-pedagógiai műhelytanulmányok*, Krónika Nova, Bp. 2003, 9-73.

Schüttler Tamás: „Erkölcsei nevelés és/vagy etikaoktatás. Szerkesztőségi beszélgetés az erkölcsi nevelés problémáiról”, *Új Pedagógiai Szemle*, 1999 július-augusztus.

Szüdi János: „Hit vagy erkölcs?”, *Új Pedagógiai Szemle*, 1999 március.

---

²² *Fiatalok etikája*, Don Bosco Kiadó, Bp. 2002, 320 oldal.